

УДК 351:614.2-78(477)(091)(043.3)

[https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-1\(23\)-569-580](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-1(23)-569-580)

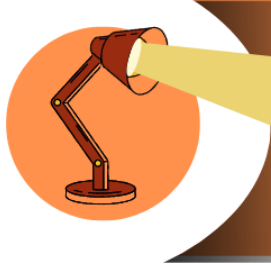
Вербицький Ігор Володимирович доктор медичних наук, доцент, доцент кафедри медицини невідкладних станів, Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, <https://orcid.org/0000-0003-3388-5012>

Ходзінський Іван Степанович аспірант кафедри медицини невідкладних станів Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, <https://orcid.org/0000-0003-2146-9003>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМОЮ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ З ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕДИЧНИМИ РЕАБІЛІТАЦІЙНИМИ ПОСЛУГАМИ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ: НЕДОЛІКИ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню нормативно-правового забезпечення державного регулювання системою охорони здоров'я України з забезпечення медичними реабілітаційними послугами учасників бойових дій та визначенню напрямів їх вирішення. Наведено недоліки нормативно-правового забезпечення державного регулювання системою охорони здоров'я України з забезпечення медичними реабілітаційними послугами учасників бойових дій, зокрема неузгодженість міжвідомчих взаємовідносин (брак єдиної уніфікованої інституції координації, логістичні труднощі одержання медичної допомоги, різноманітність стандартів та підходів), недосконале нормативно-правове забезпечення в контексті обсягу та якості послуг (недостатня деталізація стандартів, прогалини у регулюванні психологічної реабілітації), недосконале фінансово-ресурсне забезпечення (недостатнє фінансування деяких статей витрат, нерівномірний інфраструктурний розвиток), брак кадрового забезпечення. Встановлено, що вирішення вище наведених недоліків потребує використання комплексного перегляду та оновлення нормативно-правових актів України, опираючись на людиноцентричний підхід та максимальну інтеграцію військової та цивільної систем охорони здоров'я. Крім цього, існує потреба у розробці комплексної стратегії, яка включала б в себе законодавчі зміни, оптимізацію управління та покращення фінансування. Тому, визначено, що основними напрямками розв'язання недоліків у нормативно-правовому забезпеченні державного регулювання системою охорони здоров'я України з забезпечення медичними реабілітаційними послугами учасників бойових дій є

вдосконалення законодавчих актів та гармонізація з міжнародними вимогами; оптимізація публічного управління та координації; удосконалення фінансових механізмів; покращення кадрового забезпечення. Здійснення вище наведених напрямів потребує політичної волі, міжвідомчого співробітництва та залучення експертизи ветеранських інстанцій та міжнародних партнерів, що дасть можливість створити єдину, ефективну та справедливую систему реабілітації для учасників бойових дій.

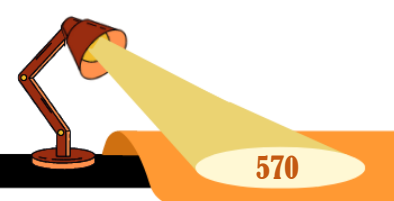
Ключові слова: учасники бойових дій, медичні реабілітаційні послуги, державне регулювання, нормативно-правове забезпечення, державне регулювання, сфера охорони здоров'я України.

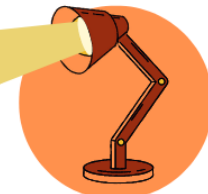
Verbitskiy Igor Doctor of medical sciences, PhD, Professor of the Department of Emergency Medicine at Shupyk National University of Healthcare of Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-5225-1480>

Khodzinskiy Ivan graduate student of the Department of Public Management, Administration and Social Work Shupyk National Healthcare University of Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-2146-9003>

REGULATORY AND LEGAL SUPPORT OF STATE REGULATION BY THE HEALTH CARE SYSTEM OF UKRAINE ON THE PROVISION OF MEDICAL REHABILITATION SERVICES TO PARTICIPANTS OF COMBAT OPERATIONS IN UKRAINE: DISADVANTAGES AND DIRECTIONS FOR THEIR SOLUTION

Abstract. The article is devoted to the study of the regulatory and legal support of state regulation by the health care system of Ukraine on the provision of medical rehabilitation services to participants of combat operations and the determination of directions for their solution. The shortcomings of the regulatory and legal support of the state regulation of the Ukrainian healthcare system for providing medical rehabilitation services to combatants are presented, in particular, the inconsistency of interdepartmental relations (lack of a single unified coordination institution, logistical difficulties in obtaining medical care, diversity of standards and approaches), imperfect regulatory and legal support in the context of the volume and quality of services (insufficient detailing of standards, gaps in the regulation of psychological rehabilitation), imperfect financial and resource support (insufficient funding of some items of expenditure, uneven infrastructure development), and lack of personnel support. It has been established that addressing the above shortcomings requires the use of a comprehensive review and update of the regulatory and legal acts of Ukraine, based on a human-centric approach and maximum integration of the military and

civilian healthcare systems. In addition, there is a need to develop a comprehensive strategy that would include legislative changes, management optimization, and improved financing. Therefore, it has been determined that the main areas for addressing shortcomings in the regulatory and legal support of state regulation of the healthcare system of Ukraine for providing medical rehabilitation services to combatants are the improvement of legislative acts and harmonization with international requirements; optimization of public administration and coordination; improvement of financial mechanisms; improvement of personnel support. The implementation of the above areas requires political will, interagency cooperation and involvement of expertise of veterans' bodies and international partners, which will make it possible to create a unified, effective and fair rehabilitation system for combatants.

Keywords: combatants, medical rehabilitation services, state regulation, regulatory and legal support, state regulation, healthcare sector of Ukraine.

Постановка проблеми. В умовах повномасштабного вторгнення російської федерації на територію нашої держави, з кожним днем стрімкими темпами зростає кількість учасників бойових дій, які потребують медичних реабілітаційних послуг. Забезпечення дієвої системи відновлення здоров'я та якості життя учасників бойових дій вважається не тільки державним соціальним обов'язком, але також і визначальним фактором підтримки обороноздатності та національної безпеки. На рівень ефективності надання подібних послуг прямо впливає якість, повнота та злагодженість наявного нормативно-правового забезпечення. Державне регулювання системою охорони здоров'я України із забезпечення медичними реабілітаційними послугами учасників бойових дій спрямоване на гарантування доступності, своєчасності та високу якість реабілітації, що включає в себе різноманітні заходи (починаючи від фізично-психологічної терапії і закінчуючи соціальною адаптацією та протезуванням).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дана проблематика висвітлювалася такими ученими як А. Глущенко, О. Івахненко, Н. Калинюк, О. Косінський, К. Куркова, Л. Луценко-Миськів, О. Новиков та іншими. В цілому аналізуючи останні дослідження та публікації вище наведених науковців можна відмітити потребу у всеосяжному реформуванні нормативно-правової бази та системи реабілітаційних послуг з метою забезпечення якісної медико-психологічної допомоги учасникам бойових дій в Україні.

Мета статті – дослідження нормативно-правового забезпечення державного регулювання системою охорони здоров'я України з забезпечення медичними реабілітаційними послугами учасників бойових дій та визначення напрямів їх вирішення.

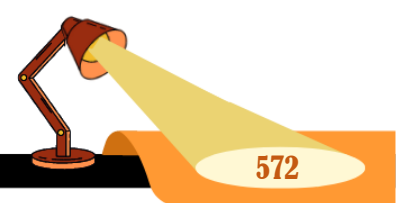

Виклад основного матеріалу. Активізація бойових дій після повномасштабної російської агресії у 2022 році внесла кардинальні зміни у потребах як військових, так і цивільних в медичних реабілітаційних послугах. Безперервне зростання кількості осіб з різноманітними пораненнями та травмами призвело до значного перевантаження наявної медичної інфраструктури, що дозволило виявити недоліки чинних реабілітаційних програм. В той же час, брак новітніх нормативно-правових актів, покликаних регулювати сферу надання подібних послуг, значно ускладнює забезпечення відповідної допомоги потерпілим від військових дій. На даний час відчувається вагома недостатність спеціалізованих методів лікування, які беруть до уваги специфічні травми, пов'язані із сучасною війною. Також і збої в системі навчання фахівців у сфері реабілітації певним чином ускладнює надання оперативної та ефективної допомоги. Варто зазначити, що дана ситуація пов'язана з високим рівнем бюрократизму, що неодноразово затримує введення оновлених практик, які є важливими для пристосування до сучасних викликів. Водночас усталені погляди та недостатня обізнаність суспільства про психічні проблеми, на які наражаються не тільки учасники бойових дій, але й постраждалі цивільні, негативно позначаються на надання повноцінних реабілітаційних послуг. Для розв'язання вище наведених проблем необхідно всеосяжно реформувати не тільки нормативно-правову базу, але й систему реабілітаційних послуг.

Нормативно-правове забезпечення державного регулювання системою охорони здоров'я України з забезпечення медичними реабілітаційними послугами учасників бойових дій опирається на такі законодавчі акти:

1. Конституція України [1] та Основи законодавства України про охорону здоров'я [2], які визначають основні громадські права на охорону здоров'я та можливість отримання безкоштовної медичної допомоги як в державних, так і комунальних закладах.

2. Закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» від 3 грудня 2020 року № 1053-ІХ, який визначає правові, організаційні та економічні засади проведення реабілітації особи з обмеженнями повсякденного функціонування у сфері охорони здоров'я з метою досягнення та підтримання оптимального рівня функціонування у її середовищі [3]. Даний Закон вважається головним спеціалізованим законом, що розкриває організаційно-правові основи реабілітації, її види, принципи та систему надання реабілітаційної допомоги. Крім цього, він регламентує право учасників бойових дій на безкоштовну реабілітацію. Варто зазначити, що цей закон був прийнятий до широкомасштабної війни у 2022 році і він, так само як і Державний соціальний стандарт фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни, членів їх сімей та сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, не враховує специфічні проблеми реабілітації в умовах війни –

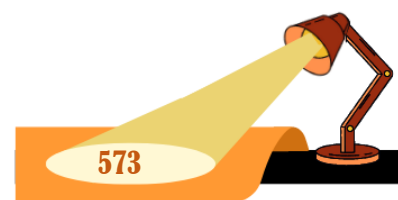
не враховано масові втрати серед військових та мирного населення, необхідність оперативної реабілітації поранених, а також специфічні психологічні травми, які зазнають учасники бойових дій. З огляду на наведене Закон також потребує оновлення та доповнення з урахуванням нових викликів та реалій [4].

3. Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22 жовтня 1993 року № 3551-ХІІ, який визначає правовий статус ветеранів війни, забезпечує створення належних умов для їх життєзабезпечення, сприяє формуванню в суспільстві шанобливого ставлення до них. Державна політика соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України – цілеспрямована, системна діяльність органів державної влади щодо забезпечення соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України шляхом надання їм пільг і гарантій соціального захисту відповідно до законодавства [5].

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2021 року № 1268 «Питання організації реабілітації у сфері охорони здоров'я», яка затверджує Порядок організації надання реабілітаційної допомоги у сфері охорони здоров'я, Типове положення про реабілітаційне відділення, підрозділ та Типове положення про мультидисциплінарну реабілітаційну команду [6].

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 238, якою затверджено Порядок використання коштів, що надійшли з Трастового фонду НАТО для надання допомоги діючим та звільненим українським військовослужбовцям. Порядком регламентовано розподіл та використання фінансової допомоги, спрямованої на медичну та психологічну реабілітацію. Окрім того порядок включає механізми контролю за цільовим використанням коштів та звітності, а також визначає пріоритетні напрямки фінансування, такі як закупівля медичного обладнання та фінансування реабілітаційних центрів з метою забезпечення ефективного використання міжнародної допомоги для покращення умов реабілітації військовослужбовців [7].

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 грудня 2006 року № 1686 «Про затвердження Державної типової програми реабілітації осіб з інвалідністю», яка спрямована на забезпечення системного підходу до організації реабілітації, послідовності і наступності в проведенні багатопрофільних реабілітаційних заходів і установа контролю за якістю реабілітаційних послуг. Метою Програми є визначення гарантованих державою переліків реабілітаційних послуг, технічних та інших засобів реабілітації, виробів медичного призначення, що надаються особі з інвалідністю чи дитині з інвалідністю з урахуванням фактичних потреб залежно від віку, статі, виду захворювання (каліцтва) безоплатно або на пільгових умовах [8].

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1188, якою затверджено Державний соціальний стандарт фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни, членів їх сімей та сімей загиблих (померлих) ветеранів війни. Цей документ визначає основні вимоги та умови для надання послуг фізкультурно-спортивної реабілітації, включаючи необхідні ресурси та кваліфікацію спеціалістів [9].

Проте доцільно зауважити, що даний соціальний стандарт був прийнятий ще до початку широкомасштабного вторгнення російської федерації на територію нашої держави у 2022 році, тому він не може враховувати усі наявні специфічні проблеми в сфері реабілітації в умовах воєнного стану. Наприклад, даний стандарт не враховує масштабні втрати населення, потребу в оперативній реабілітації поранених, а також особливі психологічні травми серед учасників бойових дій. Тому, беручи до уваги вище зазначене, можна дійти висновку, що даний стандарт необхідно оновити та доповнити відповідно до усіх викликів сучасності.

8. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2022 року № 1338, якою затверджено «Порядок та умови надання психологічної допомоги ветеранам війни, членам їх сімей та деяким іншим категоріям осіб», які визначають механізм надання безоплатної психологічної допомоги особам, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членам сімей таких осіб (дружина (чоловік), малолітні, неповнолітні та повнолітні діти і батьки), постраждалим учасникам Революції Гідності та членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни і членам сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [10].

Погоджуємося з думкою науковців, що даною постановою не враховано низку важливих аспектів, необхідних для ефективної реабілітації в умовах сучасної війни. По-перше, вона не охоплює специфічні потреби військовослужбовців, які зазнали важких травм та психологічних розладів під час бойових дій. Відсутність детальних процедур для надання допомоги при посттравматичному стресовому розладі та інших психічних травмах обмежує можливості ефективного лікування. По-друге, постановою не враховано потребу в спеціалізованих реабілітаційних центрах, що можуть забезпечити комплексну допомогу, включаючи фізичну, психологічну та соціальну реабілітацію. Немає також чітких механізмів для інтеграції зусиль різних медичних і соціальних служб, що може призвести до дублювання функцій та неефективного використання ресурсів. Крім того постановою не передбачено необхідних заходів для навчання та підвищення кваліфікації фахівців, що займаються реабілітацією військовослужбовців і ветеранів. Недостатня увага приділяється також фінансовим

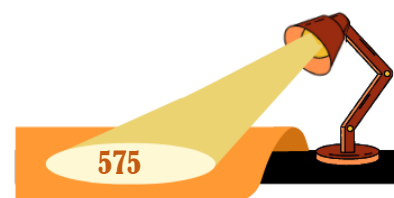

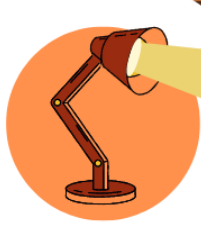

аспектам, зокрема, недостатнє фінансування для створення нових і підтримки існуючих реабілітаційних програм і центрів. Окрім того варто зазначити, що постанова не враховує необхідність психологічної підтримки для сімей військовослужбовців, які часто також потребують допомоги для адаптації до нових умов життя після повернення їхніх близьких з війни [11].

Окрім надання реабілітаційної допомоги в Україні, у перелічених вище нормативних документах згадувалася можливість направлення постраждалих військовослужбовців в іноземні заклади охорони здоров'я для надання медичної та реабілітаційної допомоги. Порядок направлення на лікування за кордон осіб зі складу сил оборони та сил безпеки затверджений окремою постановою уряду України. Цей підзаконний акт передбачає, що питання про направлення постраждалого захисника для лікування та реабілітації в іноземну лікарню має право ініціювати той український заклад охорони здоров'я, в якому військовослужбовець перебуває на лікуванні. Керівник закладу охорони здоров'я та лікуючий лікар військовослужбовця готують перелік документів необхідний для прийняття відповідного рішення. Пакет документів надсилається до того міністерства, якому підпорядковується військовий підрозділ, в якому проходить службу військовослужбовець. Міністерство оборони України або Міністерство внутрішніх справ України, інший воєнізований орган влади узгоджують рішення про направлення військовослужбовця на лікування до іноземного реабілітаційного закладу із Міністерством охорони здоров'я України. Остаточні рішення про лікування та реабілітацію військовослужбовця в іноземному закладі охорони здоров'я погоджується із Координаційним центром з надзвичайних ситуацій Європейської комісії. Вказаний координаційний центр володіє інформацією про готовність закладу охорони здоров'я держави-члена Європейського Союзу прийняти українського військовослужбовця на безоплатне лікування. Окреслена процедура прийняття рішення про надання медичної та реабілітаційної допомоги військовослужбовцю в іноземному закладі охорони здоров'я є достатньо складною. Відповідне рішення потребує узгодження з багатьма органами влади, але це специфіка міжнародної співпраці. Також слід додати, що Положення про військово-лікарську комісію вимагає, щоб саме ця комісія приймала рішення про направлення військовослужбовця за кордон для проходження медичної реабілітації. Отже, відповідна процедура прийняття рішення потребує спрощення [12].

Закони, які гарантують право на реабілітацію, не містять чітких процедур щодо її організації, а значна частина реабілітаційних програм впроваджується за рахунок грантових ініціатив та підтримки неурядових організацій, що свідчить про нестачу державного контролю та фінансування. Відсутність чіткої координації між Міністерством охорони здоров'я, Міністерством оборони та Міністерством у справах ветеранів створює бюрократичні перепони, що негативно

впливає на доступність і якість реабілітаційних послуг. Фінансування реабілітаційних закладів та програм є недостатнім і розпороченим між різними державними структурами, що уповільнює процес відновлення військовослужбовців. Крім того, законодавство не передбачає комплексних програм підтримки сімей військових, що ускладнює процес їх соціальної адаптації. Аналіз міжнародного досвіду (США, Ізраїлю, Великої Британії) демонструє ефективність комплексного підходу до реабілітації, що поєднує фізичне відновлення, психологічну підтримку, соціальну адаптацію та залучення сімей військовослужбовців у реабілітаційний процес. Запровадження таких механізмів в Україні дасть змогу суттєво покращити систему реабілітації та підвищити її ефективність [13].

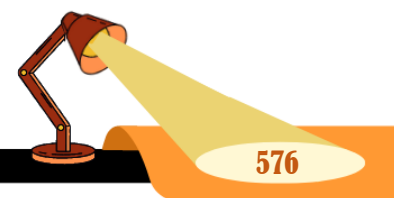
Відтак, наявне нормативно-правове забезпечення державного регулювання системою охорони здоров'я України з забезпечення медичними реабілітаційними послугами учасників бойових дій вимагає вагомого удосконалення. При цьому необхідно не тільки адаптувати чинні нормативно-правові акти до сучасних умов, а й забезпечити їх практичне використання шляхом належного фінансування, підготовки кадрів, координації між різними структурами та введення новітніх технологій у систему реабілітації. На нашу думку, використання комплексного підходу сприятиме створенню ефективної системи реабілітації учасників бойових дій в Україні.

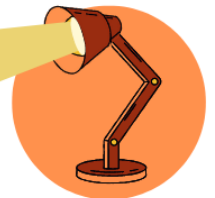
Висновки. Таким чином, дослідження нормативно-правового забезпечення державного регулювання системою охорони здоров'я України з забезпечення медичними реабілітаційними послугами учасників бойових дій дозволило виявити низку істотних недоліків, які можуть відбиватися на ефективності системи в умовах повномасштабного російського вторгнення. Так, серед таких недоліків варто виокремити:

1. Неузгодженість міжвідомчих взаємовідносин. Так, системі реабілітації учасників бойових дій в Україні притаманний переважно фрагментований характер, адже регулюється кількома центральними органами виконавчої влади (Міністерством охорони здоров'я України, Міністерством оборони України, Міністерством соціальної політики, сім'ї та єдності України), що, в свою чергу, породжує значні проблеми, пов'язані із:

– браком єдиної уніфікованої інституції координації, яка б несла відповідальність за всю систему реабілітації (від моменту поранення до повного включення в суспільні процеси). Це спричиняє дублювання функцій чи неефективність надання послуг;

– логістичними труднощами одержання медичної допомоги. Нормативно-правовими актами не завжди чітко визначається порядок переходу військовослужбовця між різними закладами охорони здоров'я (військовий госпіталь – цивільний реабілітаційний центр – санаторний заклад). Це породжує бюрократичні перешкоди та затримки в одержанні критично необхідної допомоги;

– різноманітністю стандартів та підходів. Так, кожне відомство може користуватися власними підзаконними актами та наказами, які по-своєму визначають обсяги, тривалість та види реабілітаційних послуг, що певним чином може ускладнювати процес забезпечення рівномірно якісної допомоги.

2. Недосконале нормативно-правове забезпечення в контексті обсягу та якості послуг. Попри те, що Закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» заклав новітні засади реабілітації (наприклад, започаткував створення мультидисциплінарної команди), існують також і проблеми, пов'язані із:

– недостатньою деталізацією стандартів. Так, існують нормативно-правові акти, які включають в себе загальні положення, проте відчувається брак у чітких протоколах та стандартах лікування для особливих видів травм у військовослужбовців (зокрема, мінно-вибухового характеру, контузії, посттравматичний стресовий розлад тощо);

– прогалинами у регулюванні психологічної реабілітації. Так, надання психологічної допомоги та реабілітації регулюються менш жорсткіше порівняно з фізичною, і не завжди є інтегрованими в єдиний комплекс послуг, що веде до її недостатнього фінансування та погіршення доступності.

3. Недосконале фінансово-ресурсне забезпечення, що обумовлено:

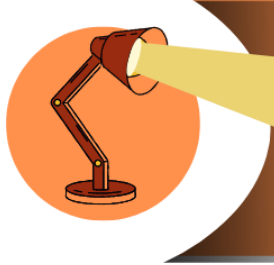
– недостатнім фінансуванням деяких статей витрат. Так, незважаючи на те, що Національна служба здоров'я України фінансує надання більшості медичних послуг, все ж таки є недоліки у фінансуванні немедичних складових реабілітації (зокрема, надання соціального супроводу та проживання, витрати на транспортування тощо);

– нерівномірним інфраструктурним розвитком. Так, нормативне забезпечення не завжди здатне стимулювати рівномірність розвитку реабілітаційних центрів в регіонах України. Значна кількість якісних медичних установ знаходиться у великих містах або на західних територіях нашої країни, в той час коли на Сході та Півдні відчувається їх катастрофічний дефіцит.

4. Брак кадрового забезпечення. Так, існує гострий дефіцит фізіотерапевтів, ерготерапевтів, клінічних психологів, які мають знання з сучасних методик роботи з військовими травмами. Нормативне забезпечення, покликане регулювати їхню підготовку та сертифікацію, вимагає удосконалення та адаптацію до міжнародних стандартів.

Вирішення вище наведених недоліків потребує використання комплексного перегляду та оновлення нормативно-правових актів України, опираючись на людиноцентричний підхід та максимальну інтеграцію військової та цивільної систем охорони здоров'я. Крім цього, існує потреба у розробці комплексної стратегії, яка включала б в себе законодавчі зміни, оптимізацію управління та покращення фінансування. Тому, на нашу думку, основними напрямками розв'язання недоліків у нормативно-правовому забезпеченні державного

регулювання системою охорони здоров'я України з забезпечення медичними реабілітаційними послугами учасників бойових дій є:

1. Вдосконалення законодавчих актів та гармонізація з міжнародними вимогами. Це можливо зробити за рахунок прийняття комплексного рамкового закону, який би чітко розкривав єдині положення для всіх відомств та гарантував безперервність реабілітаційного маршруту. Також важливо забезпечити деталізацію стандартів та протоколів, зокрема внести зміни до наказів Міністерства охорони здоров'я з метою затвердження детальних клінічних протоколів та стандартів надання реабілітаційної допомоги у відповідності до новітніх викликів військової травми та зарубіжного досвіду. Водночас необхідно уніфікувати термінологію та класифікацію в усіх нормативно-правових документах з метою забезпечення зрозумілості процесу реабілітації на всіх стадіях.

2. Оптимізація публічного управління та координації шляхом створення єдиного координаційного центру, діяльність якого спрямована на здійснення моніторингу, контролю та координації всієї реабілітації учасників бойових дій. Варто також впровадити на законодавчому рівні обов'язкове ведення єдиного електронного реєстру пацієнтів, які є учасниками бойових дій, що дасть можливість відстежувати їхній маршрут, потреби та надані послуги не зважаючи на зміну місця лікування або відомчої підпорядкованості закладу. Це може мінімізувати бюрократичність та втрату даних.

3. Удосконалення фінансових механізмів за рахунок:

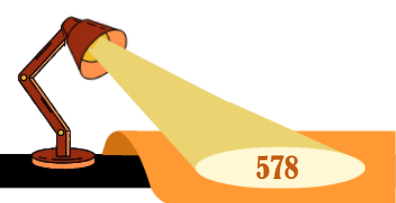
– перегляду тарифів Національної служби здоров'я України для того, щоб вони повністю відшкодували реальні витрати закладів;

– стимулювання інфраструктурного розвитку шляхом впровадження нормативних механізмів (пільгового кредитування, державних програм співфінансування) з метою стимулювання розвитку новітніх реабілітаційних центрів у тих регіонах, де є їх дефіцит;

– прозорості закупівель шляхом чіткого нормативного регулювання процедур державних закупівель новітнього реабілітаційного устаткування, полегшення доступу до інноваційних технологій.

4. Покращення кадрового забезпечення шляхом регулювання нових професій та впровадження нормативних вимог стосовно неодмінного підвищення кваліфікації спеціалістів, які працюють з учасниками бойових дій, з врахуванням специфіки військової травми та посттравматичного стресового розладу.

Здійснення вище наведених напрямів потребує політичної волі, міжвідомчого співробітництва та залучення експертизи ветеранських інстанцій та міжнародних партнерів, що дасть можливість створити єдину, ефективну та справедливую систему реабілітації для учасників бойових дій.

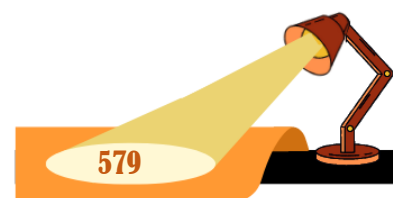

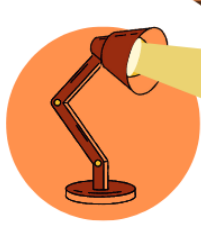
Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 року № 2801-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
3. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я: Закон України від 3 грудня 2020 року № 1053-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text>
4. Куркова К.М., Луценко-Миськів Л.І. Правове регулювання реабілітації військовослужбовців. *Держава та регіони*. 2024. № 1 (83). С. 53-58. DOI: <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2024.1.2.9>
5. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22 жовтня 1993 року № 3551-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>
6. Питання організації реабілітації у сфері охорони здоров'я: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2021 року № 1268. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1268-2021-%D0%BF#Text>
7. Про затвердження Порядку використання коштів, що надійшли з Трестового фонду НАТО або цивільного бюджету НАТО для виконання положень Імплементативної угоди між Кабінетом Міністрів України та Організацією НАТО з підтримки та постачання про реалізацію співпраці у сфері медичної реабілітації: постанова Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 238. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/238-2016-%D0%BF#Text>
8. Про затвердження Державної типової програми реабілітації осіб з інвалідністю: постанова Кабінету Міністрів України від 8 грудня 2006 року № 1686. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1686-2006-%D0%BF#Text>
9. Про затвердження Державного соціального стандарту фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни, членів їх сімей та сімей загиблих (померлих) ветеранів війни: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1188. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1188-2021-%D0%BF#Text>
10. Деякі питання надання психологічної допомоги ветеранам війни, членам їх сімей та деяким іншим категоріям осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2022 року № 1338. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1338-2022-%D0%BF#Text>
11. Куркова К.М., Луценко-Миськів Л.І. Правове регулювання реабілітації військовослужбовців. *Держава та регіони*. 2024. № 1 (83). С. 53-58. DOI: <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2024.1.2.9>
12. Івахненко О.А., Новиков О.В., Глущенко А.М. Правове регулювання реабілітаційної допомоги військовослужбовцям в період воєнного стану. *Journal «ScienceRise: Juridical Science»*. 2024. № 2 (28). С. 28-34. DOI: <https://doi.org/10.15587/2523-4153.2024.310332>
13. Калинюк Н.М., Косінський О.І. Окремі аспекти правового забезпечення й публічного адміністрування медичної реабілітації військовослужбовців. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*. 2025. № 1 (103). С. 79-83. DOI <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2025.2.15511>

References:

1. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy «Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia» [Law of Ukraine «Fundamentals of Ukrainian legislation on healthcare»]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> [in Ukrainian].

3. Zakon Ukrainy «Pro reabilitatsiiu u sferi okhorony zdorovia» [Law of Ukraine «On rehabilitation in the field of healthcare»]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text> [in Ukrainian].

4. Kurkova, K.M., & Lutsenko-Myskiv, L.I. (2024). Pravove rehuliuвання reabilitatsii viiskovosluzhbovtziv [Legal regulation of rehabilitation of military personnel]. *Derzhava ta rehiony – State and regions*, 1 (83), 53-58. DOI: <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2024.1.2.9> [in Ukrainian].

5. Zakon Ukrainy «Pro status veteraniv viiny, harantii yikh sotsialnoho zakhystu» [Law of Ukraine «On the status of war veterans, guarantees of their social protection»]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> [in Ukrainian].

6. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pytannia orhanizatsii reabilitatsii u sferi okhorony zdorovia» [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «Issues of organizing rehabilitation in the field of healthcare»]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1268-2021-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

7. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Poriadku vykorystannia koshtiv, shcho nadiishly z Trastovoho fondu NATO abo tsyvilnoho biudzhetu NATO dlia vykonannia polozhen Implementatsiinoi uhody mizh Kabinetom Ministriv Ukrainy ta Orhanizatsiieiu NATO z pidtrymky ta postachannia pro realizatsiiu spivpratsi u sferi medychnoi reabilitatsii» [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the Procedure for using funds received from the NATO Trust Fund or the NATO civil budget to implement the provisions of the Implementation Agreement between the Cabinet of Ministers of Ukraine and the NATO Support and Supply Organization on the implementation of cooperation in the field of medical rehabilitation»]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/238-2016-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

8. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Derzhavnoi typovoi prohramy reabilitatsii osib z invalidnistiu» [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the State Standard Program for the Rehabilitation of Persons with Disabilities»]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1686-2006-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

9. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy Pro zatverdzhennia Derzhavnoho sotsialnoho standartu fizkulturno-sportyvnoi reabilitatsii veteraniv viiny, chleniv yikh simei ta simei zahyblykh (pomerlykh) veteraniv viiny» [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the State Social Standard for Physical Culture and Sports Rehabilitation of War Veterans, Their Family Members and Families of Deceased (Deceased) War Veterans»]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1188-2021-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

10. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Deiaki pytannia nadannia psykholohichnoi dopomohy veteranam viiny, chlenam yikh simei ta deiakym inshym katehoriiam osib» [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «Some issues of providing psychological assistance to war veterans, their family members and some other categories of persons»]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1338-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

11. Kurkova, K.M., & Lutsenko-Myskiv, L.I. (2024). Pravove rehuliuвання reabilitatsii viiskovosluzhbovtziv [Legal regulation of rehabilitation of military personnel]. *Derzhava ta rehiony – State and regions*, 1 (83), 53-58. DOI: <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2024.1.2.9> [in Ukrainian].

12. Ivakhnenko, O.A., Novykov, O.V., & Hlushchenko, A.M. (2024). Pravove rehuliuвання reabilitatsiinoi dopomohy viiskovosluzhbovtziam v period voiennoho stanu [Legal regulation of rehabilitation assistance to military personnel during martial law]. *Journal «ScienceRise: Juridical Science»*, 2 (28), 28-34. DOI: <https://doi.org/10.15587/2523-4153.2024.310332> [in Ukrainian].

13. Kalyniuk, N.M., & Kosinskyi, O.I. (2025). Okremi aspekty pravovoho zabezpechennia y publichnoho administruvannia medychnoi reabilitatsii viiskovosluzhbovtziv [Certain aspects of legal support and public administration of medical rehabilitation of military personnel]. *Visnyk sotsialnoi hihiieny ta orhanizatsii okhorony zdorovia Ukrainy – Bulletin of social hygiene and health care organizations of Ukraine*, 1 (103), 79-83. DOI <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2025.2.15511> [in Ukrainian].

